

Источники и литература:

1. Гайнанов Д. А. Методика комплексной оценки уровня социально-экономического развития муниципальных образований / Д. А. Гайнанов, И. Д. Закиров, Э. Р. Мустафин / Технологии управления социально-экономическим развитием региона: Сборник статей Международной научно-практической конференции. В 2-х томах. Т. 2. - Уфа: ИСЭИ УНЦ РАН, 2008.
2. Жовнірчик Я. Ф. Формування самодостатніх територіальних громад і стратегія їх економічного саморозвитку / Я. Ф. Жовнірчик // Університетські наукові записки. № 1-2, 2005. – С. 324–331.
3. Казаков В. В. Концептуальные основы саморазвития муниципальных образований / В. В. Казаков // Вестник Томского государственного университета. № 283. – Томск, 2004. – С. 324–331.
4. Куйбіда В. С. Муніципальне управління: аспект інформатизації / В. С. Куйбіда. – К.: Знання, 2004. – 357 с.
5. Региональная экономика: [учебник] / Под ред. В. И. Видяпина и М.В. Степанова. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 367 с.
6. Татаркин А. И. Саморазвивающиеся территориальные экономические системы: диалектика формирования / А. И. Татаркин, Д. А. Татаркин // Вестник Челябинского государственного университета. – 2010. - № 3 (184). Экономика. Вып. 24. С.5-12
7. Фетисов Г. Г. Региональная экономика и управление: [учебник] / Г. Г. Фетисов, В. П. Орешин. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 350 с.

Григораш Т.Ф., Губенко Я.Я., Корецька Н.В.**УДК 336****ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ В УКРАЇНІ**

Анотація. У статті розглянуто динаміку основних показників розвитку фінансових посередників в Україні за 2008-2012 рік. Показано аналіз поняття «фінансові посередники». Наведена структура фінансових посередників за характером проведення операцій. Зазначені проблеми розвитку фінансових посередників в Україні.

Ключові слова: фінансові посередники, депозитні установи, ощадні установи, інвестиційні установи, посередництво.

Аннотация. В статье рассмотрена динамика основных показателей развития финансовых посредников в Украине по 2008-2012 год. Показано анализ понятия «финансовые посредники». Приведенная структура финансовых посредников по характеру проведения операций. Указаны проблемы развития финансовых посредников в Украине.

Ключевые слова: финансовые посредники, депозитные учреждения, сберегательные учреждения, инвестиционные учреждения, посредничество

Summary. The paper considers the dynamics of the main indicators of financial intermediaries in Ukraine for 2008-2012 year. Showing analysis of "financial intermediaries". The structure of financial intermediaries by the nature of the operations (depository institutions - classic commercial banks, savings institutions, credit unions, savings institutions contract type - insurance companies, life insurance, private pension funds, insurance companies that provide other types of insurance, investment intermediaries - investment funds, companies with asset management, investment banking). The advantages and disadvantages of financial intermediation in Ukraine. The mentioned problems of financial intermediaries in Ukraine and proposes an integrated approach to the problem of mediation.

Keywords: financial intermediaries, depository institutions, savings institutions, investment firms, mediation.

Постановка проблеми. У суспільстві з розвинутими ринковими відносинами важливу роль на фінансовому ринку відіграють фінансові посередники, які є ключовою фігурою на всіх сегментах ринку. Проте невирішеним питанням залишається неоднозначне тлумачення сутності фінансових посередників та проблема розвитку посередництва в Україні.

Актуальність теми. Фінансові ринки сприяють розвитку економіки, задовольняють потреби суспільства широким спектром послуг. Головними суб'єктами фінансових ринків є фінансові посередники. Через діяльність фінансових посередників здійснюються економічні відносини між учасниками ринку. Завдяки їм є можливим здійснення акумуляції заощаджень індивідуальних інвесторів, знижується ризик неповернення позики. Також вони здійснюють більш ефективний розподіл накопиченого капіталу в проектно інвестування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним та практичним аспектам функціонування фінансових посередників присвячена велика кількість досліджень. Серед провідних вітчизняних науковців, які займалися вивченням даного питання, слід відзначити Д. В. Долбнева, П. М. Рубанова, І. О. Школьника та інших.

Метою даної статті є аналіз поняття «фінансові посередники» та узагальнення проблем фінансових посередників в Україні на сучасному етапі розвитку економіки.

Виклад основного матеріалу: Дослідження проблем розвитку фінансових посередників в Україні доцільно розпочинати з визначення поняття фінансових посередників, яке наведено у таблиці 1.

Таблиця 1. Аналіз поняття «фінансові посередники»

Автор	Поняття «фінансові посередники»
Д. В. Долбнєва [2]	- це спеціалізовані фінансово-кредитні установи, які здійснюють свою діяльність на комерційній основі відповідно до отриманої ліцензії шляхом залучення тимчасово вільних коштів домогосподарств, підприємств, держави з метою забезпечення суб'єктів господарювання необхідними фінансовими ресурсами, задоволення потреб і побажань як інвесторів, так і позичальників, а також надають їм різні фінансові послуги за визначену плату.
П. М. Рубанов [8]	- це професійна діяльність як банківських, так і небанківських фінансових установ, спрямовану на задоволення фінансових потреб позичальників та кредиторів, шляхом надання їм необхідних фінансових послуг.
В. Ходаківська [9]	- це великі структури, які мають можливість отримувати прибуток за рахунок економії, що обумовлена зростанням масштабу операцій, здійснюючи аналіз кредитоспроможності потенційних кредиторів, розробку порядку надання позик і розрахунків за них, рівномірно розподіляючи ризики.
С. А. Бобров [1]	- це фінансові інститути (банки та небанківські інститути) та інфраструктурні учасники (біржі, позабіржові системи, депозитарії), чії функції полягають в акумулюванні коштів фізичних та юридичних осіб і в подальшому їх наданні у розпорядження позичальників на комерційних основах.

Класифікація поняття «фінансові посередники» передбачає групування за певними ознаками депозиторських установ, ощадних установ контрактного типу, інвестиційних посередників (рис. 1).

Інвестиційні посередники (різноманітні інвестиційні фонди, компанії з управління активами та інвестиційні банки) - функціонують з цінними паперами емітентів на ринку капіталів.

Ощадні установи контрактного типу - недержавні пенсійні фонди та страхові компанії, що забезпечують різні види страхування. Формування довгострокових інвестиційних коштів у зазначених установах здійснюється з розрахунку того, що фізичним особам найближчим часом не потрібно буде здійснювати виплати. В Україні банки мають більші обсяги активів ніж дані фінансові установи.

Депозиторські установи (кредитні спілки, класичні комерційні банки і так далі) - мобілізують тимчасово вільні фінансові ресурси у фізичних та юридичних осіб, а потім їх розміщують у вигляді кредитів.

Рис. 1. Структура фінансових посередників за характером проведення операцій [10].

В табл. 2 показано взаємозв'язок між розвитком національної економіки та діяльністю фінансових посередників.

Таблиця 2. Динаміка основних показників розвитку фінансових посередників в Україні

Активи банків, млрд грн	599,4	926,9	880,30	942,09	1260,01	+660,61
Страхові компанії:						
Кількість страх. компаній	446	469	450	457	453	+7
Активи страхових компаній млн. грн	32213	41930,5	41970,1	45237,2	41590	+9377
Недержавні пенсійні фонди (НПФ):						
Кількість НПФ	96	109	110	101	101	+5
Обсяг залучених пенсійних внесків, млн грн	234,4	582,9	754,6	925,4	967,2	+732,8
Кредитні спілки:						
Кількість кредитних спілок	800	829	755	659	652	-148
Обсяг залучених кредитних ресурсів, млн грн	3451,1	3951,1	2959,3	195,9	1470	-1981,1
Інститути спільного інвестування (ІСІ):						
Кількість ІСІ	577	888	985	1226	1328	+751
Обсяги активів, млн .грн	40,78	63,27	82,54	105,87	113,56	+72,78
Ломбарди:						
Кількість ломбардів	309	314	373	426	434	+125

Джерело: [5]

З табл. 2 видно, що протягом досліджуваного періоду кількість банків в Україні зменшилась на 22 одиниць з 198 до 176 одиниць. Активи банків зросли з 599,4 млрд. грн. до 1260,01 млрд. грн. Кількість страхових компаній збільшилася на 7 одиниць з 446 до 453, а їх активи зросли на 9377 млн. грн. Кількість недержавних пенсійних фондів зросла на 5 одиниць з 96 до 101, а обсяг залучених пенсійних внесків збільшився на 732,8 млн. грн. Кількість кредитних спілок зменшилася на 148 одиниць з 800 до 652, а обсяг

залучених кредитних ресурсів зменшився на 1981,1 млн. грн. Кількість інститутів спільного інвестування збільшилася на 751 одиницю з 577 до 1328, а обсяги їх активів зросли на 72,78 млн. грн.

На основі статистичних даних, можна стверджувати, що основним кредитором національної економіки є банківський сектор. Так, на кінець IV кв. 2012 р. банками було видано кредитів на загальну суму 800,6 млрд. грн., що більше аналогічного показника 2008 р. у 1,65 рази. Не менш важливим є також те, що чисті активи банків України протягом восьми місяців 2012 р. порівняно з таким же періодом 2011 р. зросли на 9% - до 1 трлн. 26,1 млрд. грн. [6].

На страховому ринку України також спостерігається поступове відновлення діяльності страхових компаній та недержавних пенсійних фондів. Недержавні пенсійні фонди не зазнали серйозного впливу від зниження темпів зростання національної економіки, на відміну від страхових компаній.

Так, за 2010-2012 рр. пенсійні фонди залучили більше 350 млн. грн. у вигляді пенсійних внесків. Перш за все така ситуація пояснюється тим, що саме ринок недержавного пенсійного страхування в нашій країні нерозвинутий, тому і клієнти цих установ є більш забезпеченими і будь яка фінансово-економічна нестабільність не має значного впливу на їхні доходи [5].

Загальні показники розвитку інститутів спільного інвестування (ІСІ) в Україні протягом 2008-2012 рр., згідно із статистичними даними, значно зростають. Але варто зазначити, що у загальному обсязі активів, більше 95 % займають кошти венчурних фондів, учасниками яких є юридичні особи. Це означає, що залучення коштів фізичними особами цими установами практично не здійснюється, хоча вони можуть запропонувати продукти альтернативні банківським депозитам [4].

Критично важливими умовами успішного розвитку фінансових посередників є:

- високі стандарти фінансової прозорості, що забезпечуються якісною бухгалтерською звітністю та ефективністю нагляду за її надійністю;
- спрямованість законодавства та регулювання на пріоритетний захист прав кредиторів при банкрутстві, ліквідації підприємства;
- забезпечення умов дотримання контрактів [5].

Незначні обсяги заощаджень суб'єктів господарювання і населення в Україні є перешкодою для розвитку фінансового посередництва. Для подолання цієї перешкоди потрібно досягти стабільно високого рівня середньодушового доходу. Щоб цього досягти потрібно вжити заходів щодо забезпечення прибутковості діяльності суб'єктів господарювання та підвищення життєвого рівня населення, зробивши акцент на вдосконалення державного законодавства щодо питань регулювання діяльності фінансових посередників.

Висока норма нагромадження в тіньовому секторі, зумовлена ухиленням від оподаткування, а також нелегальний характер заощаджених внаслідок доходів від тіньової економічної діяльності коштів, призводить до того, що власники капіталу тіньового походження починають утримуватися від вкладення коштів у фінансові активи, які емітуються у рамках системи фінансових інститутів, оскільки фінансові операції контролюються державою. Водночас, брак можливості інвестувати кошти в національну економіку призводить до нелегального вивезення тіньового капіталу за кордон та подальшої його легалізації. Всі ці негативні явища, крім усього іншого, створюють перешкоди на шляху реалізації другого важливого чинника успіху фінансових посередників, а саме: розвитку мережі надання послуг [7].

Наряду із функціонуванням банківських установ, в умовах недосконалості вітчизняного фінансового ринку, індикаторами соціально-економічного розвитку держави виступають також небанківські фінансові інститути. Сучасна недосконалість фінансової інфраструктури обмежує процеси перетворення заощаджень у інвестиції, тим самим стримуючи економічне зростання. Тому слід наголосити на особливому значенні як кількісного зростання, так і підвищення ефективності функціонування фінансових посередників [3].

Висновки. Фінансові посередники є невід'ємною частиною економіки країни. Тому країна має створити умови для ефективного функціонування посередників. Ці умови повинні мати системний і цілісний характер. Для розвитку фінансового посередництва в Україні держава має застосувати такі заходи: розробка нормативно-правових актів, спрямованих на якісний розвиток посередництва, формування сприятливого середовища для розвитку ринку посередницької діяльності, створення такого механізму дії посередницьких структур, що забезпечить збільшення довіри населення до їх діяльності.

Джерела та література:

1. Бобров Є. А. Роль та місце ринку фінансових послуг у структурі фінансового ринку / Є. А. Бобров // *Фінанси України*. – 2007. – №4. – С. 88–94.
2. Долбнева Д. В. Теоретико-практичні аспекти фінансового посередництва в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2011_6/270.pdf
3. Молохова Я. О. Фінансові посередники як індикатори соціально-економічного розвитку України / Молохова Я. О. // «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 9 (33). – Ч. 2. – 2012 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_oif/2012_9_2/61.pdf
4. Онишкевич Н., Основні тенденції розвитку фінансових посередників в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=809>
5. Офіційний сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua/65.html>

7. Панасенко Г. Особливості взаємодії фінансових посередників на шляху поліпшення інвестиційних процесів в Україні та ключові фактори їх успіху/ Г. Панасенко //Вісник НБУ, травень – 2010. – С 19 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vnbu/2010_5/2010_05_7.pdf
8. Рубанов П. М. Сучасний стан та тенденції розвитку фінансового посередництва в Україні в умовах світової фінансової кризи[Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Mre/2011_4/4_5.pdf
9. Ходаківська В.П. Ринок фінансових послуг: теорія і практика : навч. посібник / В. П. Ходаківська, В. В. Беляєв. – К. : ЦУЛ, 2002. – 616 с.
10. Школьник І. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку [Текст] : монографія / І. О. Школьник. – Суми : ВВП “Мрія” ТОВ, УАБС НБУ, 2008. – 348 с.

Карташевская И.Ф.

УДК338.24 (477.75):338.48

СТАТИСТИЧЕСКИЙ МЕТОД ОПРЕДЕЛЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ТУРИЗМА В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ УКРАИНЫ

***Аннотация.** Проведен анализ публикаций, связанных со статистическим методом определения экономической эффективности в национальной экономике Украины. Определены проблемы отечественной статистики в сфере туризма; предложены подходы, позволяющие адаптировать методологию, разработанную Всемирной туристской организацией в области статистики туризма в Украине.*

***Ключевые слова:** статистика туризма, международная классификация видов туристской деятельности (СИКТА).*

***Анотация.** Проведено аналіз публікацій, пов'язаних із статистичним методом визначення економічної ефективності в національній економіці України. Визначено проблеми вітчизняної статистики в сфері туризму; запропоновані підходи, що дозволяють адаптувати методологію, розроблену Всесвітньої туристської організацією в галузі статистики туризму в Україні.*

***Ключові слова:** статистика туризму, міжнародна класифікація видів туристської діяльності(СИКТА).*

***Summary.** Activation of redistribution of resources among economic sectors*

- *Absence of targeted financing of science and scientific projects in tourism*
- *Low level of professional preparation of the state administration's employees.*

Author offers approaches that allow adapting SICTA, developed by the WTO, to Ukraine. Results of the research show that the share of tourism in the overall volume of the services provided is twice as thought. Except that, results that are calculated by the method provided are comparable to those in neighboring and competing countries. In 2012 new forms of reporting are presented by the State Statistical Service of Ukraine. New form of collecting primary data will help improve statistical reporting in tourism and make another step toward European integration.

***Key words:** statistics of tourism, international classification of types of touristic activity (SICTA)*

Постановка проблемы. В Программе развития и реформирования рекреационного комплекса Автономной Республики Крым на 2012-2013 годы среди выделенных специфических проблем отрасли отмечается отсутствие эффективных методик учета статистических данных отраслевого анализа в сфере курортов и туризма [1]. Там же отмечается, что: «...существующие механизмы подсчета туристов и статистические методы анализа деятельности санаторно-курортных учреждений и туристских предприятий, не позволяют объективно и достоверно оценить реальные показатели туристского потока, прироста ВВП и поступлений в сводный бюджет от рекреационной отрасли. Авторы программы считают, что состояние методики учета и отраслевого анализа позволяет на сегодняшний день определить только один из трех основных показателей туристской деятельности – количество туристов. При этом, 2 других показателя – количество ночевков и затрат туристов, учитываются с высоким уровнем погрешности».

Анализ исследований и публикаций. Из года в год растет научный интерес к данной проблеме, расширяется количество и качество учебных пособий по отраслевой статистике, среди них работы: А. Ю. Александрова [2], Г. А. Яковлева [3], Е. А. Соболевой [4], Т. Е. Кармановой, О. В. Кауровой, А. Н. Малолетко [5]. В Украине вопросы, связанные с методологическим несовершенством отечественной отраслевой статистики, поднимают в основном руководители туристских предприятий – практики.

Цель научного исследования: изучить возможность применения в отечественной практике методологии Международной классификации видов туристской деятельности (СИКТА).

Задачи:

- провести анализ публикаций по выбранной теме;
- определить проблемы отечественной статистики в сфере туризма;
- предложить подходы, позволяющие адаптировать методологию, разработанную Всемирной туристской организацией в области статистики туризма в Украине.

Изложение основного материала. Нами еще в 2002 году был рассмотрен вопрос о необходимости изменения подходов в использовании общепринятых терминов и определений, принятых в международной практике, необходимости использования в статистике туризма методологии Международной классификации видов туристской деятельности (СИКТА) [6]. Проведенные исследования подтверждают, что наиболее сложные проблемы в статистике туризма связаны с объективным и достоверным анализом